EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 21.2.2023.
COM(2023) 103 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Kopējā zivsaimniecības politika šodien un rīt: Zivsaimniecības un okeānu pakts virzībai uz ilgtspējīgu, zinātniski pamatotu, inovatīvu un iekļaujošu zvejniecības pārvaldību

{SWD(2023) 103 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Kopējā zivsaimniecības politika šodien un rīt: Zivsaimniecības un okeānu pakts virzībai uz ilgtspējīgu, zinātniski pamatotu, inovatīvu un iekļaujošu zvejniecības pārvaldību

1. IEVADS

Kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) mērķis ir ilgtermiņā nodrošināt zvejniecības un akvakultūras ilgtspēju, pārtikas pieejamību un pienācīgu dzīves līmeni zvejniecības un akvakultūras kopienām. Tas nozīmē, ka piekrastes kopienu sociālekonomiskās struktūras saglabāšanas nolūkā aptverts tiek ikviens dalībnieks visā vērtības veidošanas ķēdē.

KZP, apvienodama vidiskās, sociālās un ekonomiskās ilgtspējas mērķus, bija Eiropas zaļā kursa[1] un ar to saistīto stratēģiju[2] priekštece. Eiropas zaļais kurss savukārt KZP pieeju nostiprināja, izceļot zvejniecības un akvakultūras trejādo devumu piekrastes reģionu ekonomikā un nodarbinātībā, ES nodrošinātībā ar pārtiku un jūras vides aizsardzībā.

Mūsu jūras un to bagātīgā biodaudzveidība, no kuras atkarīga sociālekonomiskā struktūra, mūsdienās saskaras ar daudzām sarežģītām problēmām. Tās izjūt ietekmi, ko rada jūrniecības darbības, piesārņojums (piemēram, bagātināšanās ar barības vielām un kontaminanti, jūras piedrazošana, arī ar plastmasu un mikroplastmasu, zemūdens troksnis utt.) un klimata pārmaiņas (piemēram, svešzemju sugu izplatīšanās). Sava daļa pūliņu jāuzņemas KZP un zivsaimniecības nozarei, taču vienas pašas tās šīs problēmas atrisināt nevar. Tikpat svarīgi ir cīnīties ar ietekmi, kādu uz jūras vidi rada antropogēni noslogojumi, kas ar zvejniecību nav saistīti, un veicināt veselīguma atjaunošanos okeānos, no kuriem atkarīgi ES zvejnieki un piekrastes kopienas.

Tam vajadzīga integrēta pieeja, kas saskaņota ar citām rīcībpolitikas jomām, piemēram, vides, lauksaimniecības un enerģētikas politiku. Šajā ziņā ļoti svarīga ir visu Eiropas zaļā kursa virzienu un jo īpaši "Nulles piesārņojuma rīcības plāna"[3] īstenošana. Piemēram, Baltijas jūrā eitrofikācija un piesārņojums ir smagi ietekmējuši jūras vides, tostarp zivju krājumu, ilgtspēju. Ir skaidrs: lai situāciju uzlabotu, ar zvejniecības pārvaldības pasākumiem vien nepietiek. Tāpēc visās rīcībpolitikas jomās ieinteresētās personas ir apvienojušas spēkus, lai pievērstos kopīgām problēmām, kā liecina deklarācijas "Mūsu Baltijas jūra"[4] parakstīšana. Vidusjūrā un Melnajā jūrā īpašas bažas rada piesārņojuma negatīvā ietekme uz jūras vidi. Tālab Vidusjūras Vispārējā zivsaimniecības komisija (*GFCM*) izstrādās reģionālu adaptācijas stratēģiju, kā cīnīties ar iespējamo piesārņojuma ietekmi un kas aptvers piesārņojumu ar

---

1 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas zaļais kurss" (COM(2019) 640 final).

2 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Stratēģija "No lauka līdz galdam". Taisnīgas, veselīgas un videi draudzīgas pārtikas sistēmas vārdā" (COM(2020) 381) un Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu" (COM(2020) 380).

3 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem. ES Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns" (COM(2021) 400 final).

4 https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf.

plastmasu, zemūdens troksni, pamestus, nozaudētus vai citādi izmestus zvejas rīkus, kā arī barības vielas un kontaminantus.

Šā paziņojuma mērķis ir ziņot par KZP darbību, kā paredzēts KZP regulas 49. pantā, un izklāstīt redzējumu un ceļu uz ilgtspējīgām un izturētspējīgām nākotnes zvejniecībām. Tas papildina rīcības plānu par jūras ekosistēmu aizsargāšanu un atjaunošanu, lai zvejniecības būtu ilgtspējīgas un izturētspējīgas[5] (turpmāk "Jūras rīcības plāns"), un paziņojumu par ES zvejniecības un akvakultūras nozares enerģētisko pārkārtošanu[6] (turpmāk "enerģētiskās pārkārtošanas iniciatīva"), kuros apzinātas un prioritizētas konkrētas darbības, kas veicamas, lai pievērstos konkrētām problēmām zivsaimniecības, vides un klimata jomā. Turklāt specializētā ziņojumā sniegts visaptverošs Tirgus kopīgās organizācijas (TKO) novērtējums[7].

Šis paziņojums jālasa kopā ar tam pievienoto Komisijas dienestu darba dokumentu, kurš sagatavots, pamatojoties uz plašo apspriešanās procesu, kas norisinājies kopš 2021. gada decembra, dažādiem pētījumiem, Eiropas Parlamenta rezolūcijām un Padomes un dalībvalstu sniegto informāciju, un kurā sniegts detalizētāks pārskats par pašreizējo KZP īstenošanas stāvokli.

2. ZVEJAS UN AKVAKULTŪRAS KOPIENU IESPĒCINĀŠANA

Zveja un akvakultūra ir nodarbes ar senām tradīcijām, kas dziļi sakņojas Eiropas kultūras mantojumā. Saskaņā ar ikgadējo ekonomikas pārskatu par ES zvejas floti[8] ES komerciālajā zvejniecībā 2020. gadā bija nodarbināti vairāk nekā 124 630 zvejnieku, kas atbilst 82 272 pilnslodzes ekvivalentiem. Saskaņā ar jaunāko ekonomikas pārskatu par ES akvakultūru 2018. gadā ES akvakultūras nozarē nodarbināto skaits un tā pilnslodzes ekvivalents bija attiecīgi aptuveni 69 000 un 39 000[9]. Gan zvejniecība, gan akvakultūra palīdz nodrošināt plašu pārtikas produktu klāstu un sagādā darbvietas daudzās piekrastes kopienās. Tāpēc rīcībpolitikas sociālā dimensija ir pelnījusi īpašu uzmanību.

Stratēģijā "No lauka līdz galdam" atzīta ciešā saikne starp veselīgiem cilvēkiem, veselīgu sabiedrību un veselīgu planētu un vajadzība nodrošināt iztikas līdzekļus primārajiem ražotājiem, lai pāreja uz ilgtspējīgu ES pārtikas sistēmu noritētu sekmīgi. Tātad ilgtspējīgu darbvietu nodrošināšana zvejniekiem un akvakultūras produktu ražotājiem, kā arī visiem citiem vērtības veidošanas ķēdes dalībniekiem ir atkarīga no ūdeņu resursu ilgtspējīgas izmantošanas. Ir vajadzīga ES zivsaimniecības sociālās dimensijas integrēta analīze, lai politikas veidotāji, ierosinādami zvejniecības pārvaldībā piemērojamus saglabāšanas

---

5 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES rīcības plāns par jūras ekosistēmu aizsargāšanu un atjaunošanu, lai zvejniecības būtu ilgtspējīgas un izturētspējīgas" (COM(2023) 102).

6 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES zvejniecības un akvakultūras nozares enerģētisko pārkārtošanu (COM(2023) 100).

7 Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "TKO regulas īstenošana" (COM(2023) 101).

8 Eiropas Komisija, Kopīgais pētniecības centrs, Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komiteja, *The 2022 annual economic report on the EU fishing fleet* ["2022. gada ekonomikas pārskats par ES zvejas floti"] (STECF 22-06), *Virtanen, J.(editor), Guillen, J.(editor), Prellezo, R.(editor), Sabatella, E.(editor)*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022.

9 Eiropas Komisija, Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komiteja (ZZTEK) – *The EU Aquaculture Sector – Economic report 2020* ["ES akvakultūras nozare – 2020. gada ekonomikas pārskats"] (STEFC 20-12). EUR 28359 EN, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2021.

pasākumus, varētu rezultatīvāk ņemt vērā datus par nodarbinātību, dzimumu, profesionālo apmācību vai cilvēku atkarību no zvejas darbībām.

Ja vēlamies ES zvejas, akvakultūras un apstrādes nozarei un piekrastes kopienām nodrošināt dzīvotspējīgu nākotni, ļoti svarīga ir paaudžu maiņa. Tomēr tā var noritēt tikai tad, ja nozare tiek uzskatīta par pievilcīgu, grūtie darba apstākļi tiek uzlaboti ar inovācijām, tiek uzturēta bioloģiski daudzveidīga, tīra un veselīga jūras vide un sabiedrība zvejnieku un akvakultūras produktu ražotāju profesionalitāti un sniegtos pakalpojumus tur augstā vērtē. Darbs zivsaimniecībā jāpopularizē kā pievilcīga karjeras izvēle, un zvejnieki jāuzlūko par "jūras sargiem". Būtu jāuzsver arī iespējas strādāt svaigā gaisā vai izvēlēties novatorisku darba režīmu, piemēram, ražošanu sasaistīt ar tiešo pārdošanu vai tūrismu. Tāpat ļoti svarīgi ir stiprināt un plašāk atzīt sieviešu svarīgo nozīmi visā ES jūreņu vērtības veidošanas ķēdē, sākot ar labklājības un nodarbinātības radīšanu un beidzot ar ūdeņu resursu ilgtspējīgu izmantošanu un saglabāšanu.

KZP sagādā instrumentus, kas var palīdzēt uzlabot zvejas un akvakultūras profesionālo pievilcību. Piemēram, ilgtspējīga zvejniecības pārvaldība nodrošina, ka ilgtermiņā ir pieejami veselīgi zivju krājumi, kas ir uzņēmējdarbības stabilitātes priekšnosacījums. Īpaša vieta KZP ierādīta arī ražotāju organizācijām, dodot tām un to biedriem iespēju izstrādāt īpaši pielāgotas darbības un nostiprināt operatoru pozīciju visā vērtības veidošanas ķēdē. Turklāt sociālekonomiskās ietekmes apsvērumu integrēšana pārvaldības lēmumos ļauj nodrošināt pienācīgu dzīves līmeni tiem, kuru iztika atkarīga no zvejas darbībām. ES budžets, īpaši ar Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (EJZAF)[10] un sabiedrības virzītas vietējās attīstības (SVVA) starpniecību, sagādā vērā ņemamu finansiālu atbalstu[11], kas palīdz uzlabot darba drošību un darba apstākļus, attīstīt prasmes, kopīgot zināšanas un stiprināt nozares vispārējo izturētspēju.

Nozares pievilcības uzturēšanā un tātad arī Eiropas zvejas un akvakultūras kopienu labklājīgas nākotnes nodrošināšanā liela nozīme ir arī citām ES rīcībpolitikām. Papildus KZP ES tiesību akti vadās pēc vērienīgiem starptautiskiem standartiem, kas nosaka darba drošību un darba apstākļus zvejniecībā, arī tādos aspektos kā zvejas kuģu apkalpes apmācība[12], centieni izskaust mūsdienu verdzību un nelegālu, neregulētu un nereģistrētu (NNN) zveju un sociālo standartu izstrādes veicināšana visā pasaulē. Šie centieni sekmē starptautisko sadarbību[13] un veicina vienlīdzīgus konkurences apstākļus un godīgu konkurenci ar trešām valstīm. Turklāt tie mudina brīvās tirdzniecības nolīgumos iestrādāt augsta līmeņa ieceres, kas sekmē zvejas un akvakultūras produktu tirgu ilgtspējīgu attīstību.

Zvejas un akvakultūras darbību rentabilitātes un pievilcības vairošanā savu artavu dod visi nozares dalībnieki. Nozarei jāizmanto visi pieejamie rīki, lai ar inovācijas, investīciju,

---

10 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1139 (2021. gada 7. jūlijs), ar ko izveido Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un groza Regulu (ES) 2017/1004.

11 10 % no dalīti pārvaldītā EJZAF kopējā piešķīruma.

12 Pieņemti, saskaņojot ar Starptautisko Darba organizāciju (SDO) vai Starptautisko Jūrniecības organizāciju (SJO), piemēram, saskaņā ar Starptautisko konvenciju par zvejas kuģu personāla sagatavošanas, sertificēšanas un sardzes pildīšanas standartiem (*STCW-F* konvencija).

13 Ļoti svarīga ir ES iesaistīšanās Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) un Apvienoto Nāciju Organizācijas un tās specializēto aģentūru, to vidū Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (*FAO*), darbā, vērienīgu lēmumu pieņemšanas koordinēšanā reģionālās zvejniecības pārvaldības organizācijās (RZPO) un reģionālā vai starptautiskā līmenī Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā, kā arī divpusējā līmenī IZPN un citu ar trešām valstīm noslēgtu divpusēju vai trīspusēju nolīgumu satvarā.

sadarbības un dažādošanas palīdzību ienestu tajā pārmaiņas. Jo īpaši prasmju pilnveidošana sākotnējās izglītības un mūžizglītības, kā arī apmācības ceļā saskaņā ar Eiropas Prasmju gada[14] kontekstā nospraustajiem mērķiem ļaus zvejniekiem un akvakultūras audzētājiem darboties efektīvāk, būt izturētspējīgākiem un mazāk pakļautiem nelaimes gadījumu riskam. Lai palielinātu nozares pievilcību, īpaši jaunās paaudzes acīs, ir būtiski to modernizēt un atvērt plašākam sociālo pakalpojumu lokam.

Komisija:

- **laikā no 2023. gada pavasara līdz 2024. gada vasarai** īstenos ES mēroga līdzdalīgas **prognozēšanas projektu "Nākotnes zvejnieki"**, lai prognozētu zvejnieku izšķirīgo sabiedrisko nozīmi, kas neaprobežojas tikai ar kvalitatīvu jūras produktu nodrošināšanu, atstājot salīdzinoši mazu oglekļa pēdu. Pamatojoties uz kvalitatīvām klātienes intervijām, projektā tiks apzinātas tendences, iespējas un apdraudējumi, kas ietekmē zvejas sektora pievilcību. Jo īpaši projekts pievērsīsies:
  - faktoriem un tendencēm, kas ilgtermiņā ietekmē zvejas sektora ilgtspēju un rentabilitāti un zvejnieku kopienu labbūtību (tādām kā klimata pārmaiņu ietekme, biodaudzveidības zudums, piesārņojums, zaļā un digitālā pārkārtošanās, prasmes, darbaspēka novecošana, tirgus un tirdzniecības attīstība),
  - zvejnieku identitātei un nozīmei, kas sniedzas tālāk par viņu pamatdarbību, it īpaši jūras vides saglabāšanā un atjaunošanā, vides tūrismā un piekrastes apvidu vietējā attīstībā,
  - problēmām un iespējām, kas izriet no sadarbības un sinerģijas starp zvejniekiem un citām jūrlietās ieinteresētajām personām, īpaši jūras telpiskajā plānošanā, atjaunīgās enerģijas plašākā izmantošanā, jūras produktu piegādes ķēdes organizēšanā, aprites ekonomikā un darbības dažādošanā plašākā ilgtspējīgas zilās ekonomikas kontekstā.

  Projekta rezultāti palīdzēs veidot nākotnes rīcībpolitiku, kā arī izstrādāt zvejas sektora darbības stratēģiju;

- aicina **dalībvalstis no 2023. gada** izmantot **augšupēju pieeju**, kas dod vietējām zvejnieku kopienām iespēju sociālajām problēmām un vajadzībām pievērsties **ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības** palīdzību EJZAF 2021.–2027. gada programmu satvarā;

- aicina **zinātnieku aprindas** un jo īpaši Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komiteju (ZZTEK) turpināt izstrādāt **sociālos rādītājus**, kas izmantojami sociālekonomisko pārskatu analīzē. Tie tiks iekļauti gaidāmajos priekšlikumos par zvejniecības pārvaldības un saglabāšanas pasākumiem, kā arī uzlabos novērtējumu par šādu pasākumu ietekmi uz sociālo jomu un nodarbinātību. Tie arī palīdzēs noteikt, kā plānot resursus un investīcijas, kas vajadzīgas, lai veicinātu nozares pievilcību;

- **apsvērs iespēju pēc pārskatītās Starptautiskās konvencijas par zvejas kuģu personāla sagatavošanas, sertificēšanas un sardzes pildīšanas standartiem**

[14] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Eiropas Prasmju gadu 2023 (COM(2022) 526).

(*STCW-F*) pieņemšanas iesniegt priekšlikumu direktīvai, ar ko nodrošina minētās konvencijas pareizu transponēšanu ES tiesību aktos, un palīdzēs dalībvalstīm paātrināt Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) un Starptautiskās Jūrniecības organizācijas (SJO) konvenciju ratifikāciju.

3. DEVUMS PLANĒTAS AIZSARDZĪBĀ

Pieņemdama KZP, ES ir izveidojusi stabilu zvejniecības pārvaldības tiesisko regulējumu. Pēdējo 50 gadu laikā tā ir kalpojusi par pamatu, lai izstrādātu augstus dzīvo jūras resursu saglabāšanas un pārvaldības standartus, kā arī palīdzētu aizsargāt jūras vidi.

KZP nosaka skaidrus ilgtspējīgas zivju krājumu pārvaldības mērķus. Tās lēmumu pieņemšana balstās uz stabiliem un starptautiski atzītiem zinātniskajiem ieteikumiem, kuru izstrādei tiek vākti plaša klāsta dati un kuri nodrošina labākas modelēšanas spējas, kas palīdz izstrādāt priekšlikumus par zvejas iespējām. Flotes pārvaldība nodrošina ilgtermiņa līdzsvaru starp zvejas kapacitāti un zvejas iespējām. Dalībvalstis un ieinteresētās personas ir cieši iesaistītas zvejniecību pārvaldībā, jo lēmumu pieņemšana balstās uz reģionāliem apsvērumiem un reģionālo specifiku. Rīcībpolitiku pastiprina spēcīga kontroles, inspekcijas un izpildes panākšanas sistēma, kas ietver cīņu pret NNN zvejas darbībām ar Kontroles regulas[15] un NNN zvejas regulas[16] palīdzību, savukārt EJZAF veicina un finansiāli atbalsta rīcībpolitikas mērķu sasniegšanu.

Desmit gadus pēc reformētās KZP ieviešanas ir redzami taustāmi panākumi virzībā uz ilgtspējīgāku zveju. Zvejnieki, pilsoniskā sabiedrība un dalībvalstis ir palīdzējušas atjaunot daudzus kritiski svarīgus zivju krājumus, piemēram, heka krājumus Pireneju pussalai piegulošajos ūdeņos un Atlantijas okeānā un jūrasasara krājumus, un tās ir palīdzējušas apturēt krājumu sarukšanu Vidusjūrā un Melnajā jūrā. Tajā pašā laikā, lai pilnībā sasniegtu KZP nospraustos vidiskās ilgtspējas mērķus, vajadzīgs lielāks progress un vērienīgākas ieceres.

Jūras ekosistēmu un resursu aizsardzība

Zvejas darbību kaitīgā ietekme uz jūras ekosistēmām turpinās un izpaužas kā jūras gultnes iztraucējumi, jutīgu sugu piezveja un ietekme uz barošanās tīkliem jūrā. Šo ietekmi, kas detalizēti aplūkota Jūras rīcības plānā, papildina klimata pārmaiņu ietekme un citi cilvēka darbību radītie noslogojumi. Tajā pašā laikā jūras ekosistēmu sliktais stāvoklis tieši apdraud zvejas resursu, akvakultūras un ar tiem saistīto saimniecisko darbību ilgtspēju, kā arī no tiem atkarīgo kopienu labbūtību.

[15] Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009 (2009. gada 20. novembris), ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem, un groza Regulas (EK) Nr. 847/96, (EK) Nr. 2371/2002, (EK) Nr. 811/2004, (EK) Nr. 768/2005, (EK) Nr. 2115/2005, (EK) Nr. 2166/2005, (EK) Nr. 388/2006, (EK) Nr. 509/2007, (EK) Nr. 676/2007, (EK) Nr. 1098/2007, (EK) Nr. 1300/2008 un (EK) Nr. 1342/2008, un atceļ Regulas (EEK) Nr. 2847/93, (EK) Nr. 1627/94 un (EK) Nr. 1966/2006.

[16] Padomes Regula (EK) Nr. 1005/2008 (2008. gada 29. septembris), ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, nereģistrētu un neregulētu zveju, un ar ko groza Regulas (EEK) Nr. 2847/93, (EK) Nr. 1936/2001 un (EK) Nr. 601/2004, un ar ko atceļ Regulas (EK) Nr. 1093/94 un (EK) Nr. 1447/1999.

Ekosistēmu stāvokļa izmaiņas ietekmē zivju krājumu produktivitāti īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā un pastiprina tādus īstermiņa satricinājumus kā okeāna karstuma viļņi, okeāna paskābināšanās, atražošanās problēmas, toksisko aļģu ziedēšana, parazītu savairošanās vai skābekļa trūkums. Šīs izmaiņas un satricinājumi var izraisīt zivju populāciju izsīkumu vai likt tām pārvietoties tālāk uz ziemeļiem, dziļākiem un vēsākiem ūdeņiem, bieži vien ārpus ES teritorijas. Jūras ekosistēmas un tātad arī zvejniecības un akvakultūras darbības negatīvi ietekmē arī plastmasa, mikroplastmasa un cits piesārņojums, ko rada cilvēka darbības jūrā un uz sauszemes (piemēram, lauksaimniecība, zivsaimniecība, rūpniecība, kuģošana, notekūdeņi). Šo problēmu kombinētās ietekmes apmēri ir vēl nepieredzēti. Ņemot vērā nenoteiktību, kas saistīta ar nākotnē gaidāmajiem klimatiskajiem apstākļiem, un vajadzību pēc tālākiem pētījumiem, pilnībā novērtēt un izprast problēmas ir ļoti grūti, un tas situāciju vēl pasliktina.

Lai iedarbīgi vērstos pret šīm problēmām, ir ne vien jānovērš ar zvejniecību nesaistītie jūras vides noslogojumi, bet arī pilnībā un stingri jāīsteno KZP, it īpaši pastiprinot datu vākšanu un zinātnisko darbu, arī turpmāk cenšoties pieņemt pierādījumos balstītus lēmumus un nodrošinot saskaņotu un iedarbīgu kontroli un izpildes panākšanu. Turklāt, kā norādīts Jūras rīcības plānā, tas nozīmē prioritizēt relevantākās darbības, kas mazina zvejniecību ietekmi uz jūras vidi. Tālāk ieskicēti jautājumi, kam jāpievērš īpaša uzmanība.

- Maksimālā ilgtspējīgas ieguves apjoma sasniegšana

Maksimālā ilgtspējīgas ieguves apjoma (*MSY*[17]) veidolā KZP ir ieviests operacionāls, izmērāms un zinātniski pamatots zvejniecības pārvaldības mērķis. Krājumu atjaunošana līdz *MSY* atbilstošam un vēl lielākam apmēram var samazināt negatīvo ietekmi uz jūras ekosistēmām, palielināt flotes rentabilitāti un samazināt zvejas flotu radītās oglekļa emisijas. ES ir apņēmusies *MSY* ieviest arī starptautiskos nolīgumos, piemēram, ANO ilgtspējīgas attīstības mērķos. Apgabalos, kuros šis princips īstenots, krājumi ir atveseļojušies un nozvejas un ienākumi – palielinājušies, bet negatīvā ietekme uz jūras vidi samazinājusies. Pēdējos gados arvien vairāk krājumu ir sasnieguši ilgtspējīgu apmēru, un īpaši labi rezultāti ir Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā. Tomēr darāmā vēl ir daudz. Vidusjūrā situācija vēl arvien ir satraucoša un uzlabošanās norit pārlieku lēni, bet Baltijas jūrā nesen panāktos uzlabojumus sagrāvuši citi vides un jūras ekosistēmu noslogojumi[18]. Ļoti svarīgi ir turpināt un paātrināt darbu pie zivju krājumu atjaunošanas un uzturēšanas apmērā, kas ir lielāks par *MSY* atbilstošo.

- Ekosistēmas pieejas nostiprināšana ar labāku zinātnisko darbu

Jūras ekosistēmu vidisko problēmu risināšana zvejniecībā un akvakultūrā sākas ar darbu zinātnieku aprindās. Zinātne sagādā politikas veidotājiem iespēju pieņemt informācijā balstītus lēmumus un zvejniecības un akvakultūras pārvaldībā pilnībā īstenot ekosistēmas pieeju, kas ir viens no galvenajiem KZP principiem. Tas nozīmē, ka vērā tiek ņemta dažāda veida ietekme, ko cilvēki un pārvaldības sistēmas atstāj uz dabas resursu izmantošanu un jūras vidi, un arī otrādi – dabas resursu stāvokļa ietekme uz zvejniecības nozari.

---

[17] Maksimālais ilgtspējīgas ieguves apjoms (*MSY*) ir lielākais teorētiskais līdzsvarotas ieguves apjoms, kuru pastāvīgi caurmērā var iegūt no krājuma pašreizējos caurmēra vides apstākļos, būtiski neietekmējot atražošanās procesu (KZP regulas 4. panta 1. punkta 7) apakšpunkts).

[18] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Ceļā uz ilgtspējīgāku zveju Eiropas Savienībā: pašreizējais stāvoklis un 2023. gada ievirzes" (COM(2022) 253).

Lai ilgtermiņā sasniegtu jūras resursu izmantošanas ilgtspēju, arī no sociālekonomiskā skatpunkta, zinātniskajos ieteikumos, uz kuriem balstās pārvaldības lēmumi, pilnībā jāņem vērā jūras ekosistēmu kompleksā būtība[19], kā arī noslogojumu un to mazināšanas pasākumu kumulatīvā ietekme. Tādēļ ir jāturpina centieni uzlabot zināšanas un datus, lai jūras ekosistēmu kontekstu zinātniskajos ieteikumos varētu ņemt vērā visā pilnībā. Tas lieti noderēs, spriežot par to, vai palielināt ar daudzgadu kvotām pārvaldīto krājumu skaitu.

Uzlabota datu vākšana pastāvīgi nostiprina rīcībpolitikas pierādījumu bāzi[20]. Starptautiskā Jūras pētniecības padome (*ICES*) savos zinātniskajos ieteikumos jau ir ņēmusi vērā ekosistēmu apsvērumus. Piemēram, tā izstrādā ekosistēmu pārskatus[21] par katru ekoreģionu[22].

- Komerciālo zvejniecību un atpūtas zvejniecību iedarbīga kontrole un noteikumu izpilde

Lai sasniegtu KZP ilgtspējas mērķus, ir svarīgi ņemt vērā ietekmi, ko rada visas darbības – gan komerciāla, gan atpūtas rakstura, un nodrošināt iedarbīgu kontroli un izpildi, ko panāk dalībvalstis. Kontroles regulā ir noteikti detalizēti noteikumi, sevišķi komerciālajām flotēm piemērojamie. Atpūtas zvejniecība ir mazāk reglamentēta.

KZP regulā minēts, ka atpūtas zvejniecība var "būtiski ietekmēt dalībvalstu zivju resursus", un uzsvērts, ka dalībvalstīm "jānodrošina, ka to veic atbilstīgi KZP mērķiem"[23]. Atpūtas zvejniecības pārvaldībai vajadzīgs pilnīgs priekšstats par šādas darbības ietekmi uz zivju populācijām un ekosistēmām. Vērā jāņem arī šādu zvejniecību specifika un citi šādām darbībām piemērojamie ES tiesību akti.

Uzticama un vienāda datu vākšana ir un paliek liela problēma, kas apgrūtina Komisijas iespējas novērtēt atpūtas zvejas ietekmi uz konkrētiem krājumiem un izstrādāt atbilstošus pasākumus. Komisijas priekšlikumā[24] par Kontroles regulas pārskatīšanu, kas patlaban tiek apspriests ar abiem likumdevējiem, ir ieviesta vispārēja prasība uzraudzīt atpūtas zvejnieku skaitu, izveidojot licencēšanas vai reģistrācijas sistēmu, kā arī prasība par datu vākšanas vai nozvejas reģistrācijas sistēmu, kas piemērojama visām atpūtas zvejā gūtajām nozvejām, lai tādā veidā uzlabotu kontroli un uzraudzību.

- Inovācija un finansējums

---

19 Arī mijiedarbība starp dažādām sugām un ekosistēmu procesiem un daudzējādajiem noslogojumiem, ko rada dažādas cilvēka darbības.

20 STECF 22-07 - *Eval 2021 ARs DCF and data transmission.pdf* – Datu vākšanas satvars – Eiropas Komisija (europa.eu).

21 https://www.ices.dk/advice/ESD/Pages/Ecosystem-overviews.aspx.

22 *ICES* ekoreģionus izmanto par telpiskām vienībām, lai sintezētu ekosistēmas pieejai vajadzīgos pierādījumus. *ICES* ekoreģioni balstās uz bioģeogrāfiskām un okeanogrāfiskām iezīmēm un pastāvošo politisko, sociālo, ekonomisko iedalījumu un pārvaldības rajoniem. Tie noteikti iteratīvā zinātnieku un ieinteresēto personu apspriešanās procesā, ko vada *ICES* Padomdevēja komiteja.

23 KZP regulas 3. apsvērums.

24 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1224/2009 un attiecībā uz zivsaimniecības kontroli groza Padomes Regulas (EK) Nr. 768/2005, (EK) Nr. 1967/2006, (EK) Nr. 1005/2008 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/1139 (COM(2018) 368 final).

Jau ir izstrādāti dažādi novatoriski projekti un pieejas, kā zvejnieki varētu samazināt piesārņojumu un siltumnīcefekta gāzu emisijas un cīnīties ar klimata pārmaiņu ietekmi. Daži no tiem koncentrējas uz tādu inovatīvu risinājumu kā bionoārdāms linums, virves un zvejas rīku sastāvdaļas testēšanu un izmantošanu praksē, jūras piedrazojuma vākšanu[25] vai piesārņojuma novēršanas pasākumiem. ES ir arī ieviesusi regulējumu, kura mērķis ir uzlabot zvejas rīku konstrukciju un uzraudzību atbilstoši aprites principam[26], veicinātu to atkalizmantošanu un atvieglotu reciklēšanu, un tā sadarbojas ar standartizācijas organizācijām, lai šo regulējumu īstenotu.

Tikpat svarīgi būs projektēt zvejas kuģus, kas ir daudz energoefektīvāki un piemēroti energoneitrālai piedziņai, un izstrādāt zvejas paņēmienus, kas ierobežos jūras biodaudzveidībai nodarīto kaitējumu, kā arī kopumā nodrošināt, lai zvejas darbībām būtu mazāka ietekme uz jūras ekosistēmām un tās nepastiprinātu klimata pārmaiņas. Tas ļaus ekosistēmām labāk tikt galā ar klimata pārmaiņu ietekmi.

- Lielāka rīcībpolitikas saskaņotība

KZP un ES vides tiesību aktu, jo īpaši Jūras stratēģijas pamatdirektīvas[27], Putnu direktīvas[28] un Dzīvotņu direktīvas[29], īstenošanai jānorit saskaņotāk. Vispārīgāk runājot, jāņem vērā 2030. gadam izstrādātās Biodaudzveidības stratēģijas un stratēģijas "No lauka līdz galdam" mērķi un nodevumi.

Biodaudzveidības stratēģijā ir ietvertas svarīgas saistības faktiski aizsargāt 30 % ES jūras teritoriju un stingri aizsargāt vienu trešdaļu minēto teritoriju, lai atjaunotu jūras ekosistēmas cilvēku un klimata labā un vēl vairāk aizsargātu jutīgas sugas un dzīvotnes. Viens no Biodaudzveidības stratēģijas nodevumiem ir Jūras rīcības plāns, kura mērķis ir nodrošināt šo saistību īstenošanas satvaru, ierosinot darbības, kas uzlabos zivsaimniecības un vides rīcībpolitiku sinerģiju un tādā veidā pastiprinās KZP devumu ES vides mērķu sasniegšanā. Turklāt stratēģijas "No lauka līdz galdam" mērķis ir visās pārtikas sistēmā iesaistītajās nozarēs nodrošināt neitrālu vai pozitīvu vidisko ietekmi, tālab tā aicina paātrināt pāreju uz ilgtspējīgu zivju un jūreņu ražošanu.

---

[25] Piemēram, projekts "Piedrazojuma izzvejošana", kas labi ilustrē vispārīgāku ieguldījumu, ar ko zvejnieki – papildus tradicionālajām zvejas darbībām – var piedalīties jūras vides atveseļošanā. Tagad viņiem ir lielākas iespējas vākt atkritumus un pēc ierašanās ostās droši atbrīvoties no tiem, arī no atkritumiem, kas zvejas rīkos iekļuvuši parastu zvejas operāciju laikā.

[26] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/883 (2019. gada 17. aprīlis) par ostas atkritumu pieņemšanas iekārtām kuģu atkritumu nodošanai un ar ko groza Direktīvu 2010/65/ES un atceļ Direktīvu 2000/59/EK (Dokuments attiecas uz EEZ) un Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2021/958 (2021. gada 31. maijs), ar ko nosaka formātu, kādā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/904 13. panta 1. punkta d) apakšpunktu un 13. panta 2. punktu ziņojami dati un informācija par tirgū laistiem zvejas rīkiem un dalībvalstīs savāktiem par atkritumiem kļuvušiem zvejas rīkiem un iesniedzams kvalitātes pārbaudes ziņojums.

[27] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību.

[28] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK (2008. gada 17. jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva).

[29] Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību.

Saskaņotība starp KZP ārējo dimensiju un starptautisko vides politiku vajadzīga arī, piemēram, reģionālajās zvejniecības pārvaldības organizācijās (RZPO), reģionālajās jūras konvencijās vai ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumos (IZPN).

Komisija:

- aicina **dalībvalstis** pilnībā un steidzami īstenot pasākumus, kas izklāstīti **Jūras rīcības plānā**;

- aicina **dalībvalstis** diskusijās par 2024. gada zvejas iespējām visiem spēkiem tiekties uz to, lai ***MSY* mērķi izdotos sasniegt visos jūras baseinos**;

- **2023. un 2024. gadā**, koordinējot dialogu ar **zinātnieku aprindām un ieinteresētajām personām**, koncentrēs centienus uz **tādu zinātnisko ieteikumu izstrādi, kas atbalsta ekosistēmas pieeju** ES zvejniecības pārvaldībā;

- aicina **dalībvalstis** nodrošināt **Vienreizlietojamo plastmasas izstrādājumu direktīvas** pilnīgu un raitu īstenošanu;

- ar atbalstu apmācībām un pieejamajiem finansējuma avotiem rosina **zvejniekus** kā "jūras sargus" nerimtīgi iesaistīties jūras piedrazojuma vākšanā un zvejas rīku konstrukcijā izmantot bionoārdāmus elementus;

- tiecoties īstenot Komisijas paziņojumu **"Kā vairot ES akvakultūras ilgtspēju un konkurētspēju: stratēģiskās vadlīnijas 2021.–2030. gadam"**[30] līdz 2024. gadam sagatavos **četrus norādījumu dokumentus**. Tie atbalstīs nozares progresu šādās jomās: i) laba administratīvā un regulatīvā prakse, ii) piekļuve platībām, iii) vidiskais sniegums un iv) klimata pārmaiņu mīkstināšana.

Zvejas rīku selektivitātes palielināšana un izkraušanas pienākuma īstenošana

Nevēlamas nozvejas veicina jūras resursu izsīkšanu. Kā ekonomisku stimulu, kas paātrinātu pāreju uz lielāku selektivitāti, ES 2013. gadā ieviesa izkraušanas pienākumu, kurš prasa izkraut visas nozvejas, arī nevēlamās. Izkraušanas pienākums pilnībā stājās spēkā 2019. gadā. Tā mērķis ir samazināt un, kad vien iespējams, izskaust izmetumus. Izmetumi ir ne tikai ievērojama resursu šķērdēšana, bet arī negatīvi ietekmē jūras bioloģisko resursu un jūras ekosistēmu ilgtspējīgu izmantošanu un zvejniecību finansiālo dzīvotspēju.

2009. gadā, pirms KZP 2013. gada reformas, tika aplēsts, ka Eiropas zvejniecības ik gadus izmet 1,7 miljonus tonnu jeb 23 % visu sugu kopējās nozvejas. Tam ir nopietna negatīva ietekme uz vidi – gan uz mērķsugām, gan piezvejas sugām. Zinātniskie ieteikumi[31] liecina, ka nevēlamo nozveju apjoms daudzās jauktu sugu demersālajās zvejniecībās, kas darbojas ES ūdeņos, saglabājas augsts (20–30 % Ziemeļjūras lielreģionā, Ķeltu jūrā, Biskajas līcī un Pireneju pussalas piekrastē). Tomēr izmetumu īpatsvars pamatīgi atšķiras atkarībā no

[30] Komisijas Paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kā vairot ES akvakultūras ilgtspēju un konkurētspēju: stratēģiskās vadlīnijas 2020.–2030. gadam" (COM(2021) 236 final).

[31] STECF PLEN 22-01.

(specializētās) zvejniecības un zvejas flotes, savukārt nedokumentēti izmetumi joprojām nelabvēlīgi ietekmē datu vākšanu.

Komisijas 2020. gadā sākto revīziju konstatējumi[32] liecina, ka revidētās dalībvalstis nav pieņēmušas pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu faktisku izkraušanas pienākuma kontroli un izpildi. Tradicionālie kontroles instrumenti (piemēram, jūrā veiktas inspekcijas un izkrāvumu/zvejas žurnālu inspicēšana piestātnēs/izsolēs) ir nepiemēroti, jo tie inspicēšanas brīdī sniedz ļoti ierobežotu ieskatu par atbilstību.

Priekšlikumā par pārskatītu zivsaimniecības kontroles sistēmu[33] Komisija iestājas par modernu kontroles rīku izmantošanu. Lai panāktu tālejošu vienošanos par šo svarīgo tiesību aktu, tā turpinās sadarboties ar abiem likumdevējiem. Tā kā visiedarbīgākie kontroles un izpildes panākšanas līdzekļi, piemēram, attālais elektroniskais monitorings (*REM*) un citi mūsdienīgi kontroles rīki, netika izstrādāti un izmantoti, ir pazīmes, kas liecina par plaši izplatītu neatbilstību un nedokumentētu nelegālu nozvejas izmešanu[34]. Tas rada vērā ņemamu risku: ja paziņotie dati neatbilst faktiskajai nozvejai, zinātnisko ieteikumu kvalitāte tiek pamatīgi iedragāta.

Komisija apzinās, ka izkraušanas pienākuma īstenošanā pastāv strukturālas grūtības. Tomēr, neraugoties uz visu ieinteresēto personu nerimtīgajiem centieniem un sadarbību situācijas uzlabošanas nolūkā, minētie trūkumi aizvien vēl jānovērš. Apsvērumi, kas noveda pie izkraušanas pienākuma ieviešanas 2013. gadā, joprojām ir spēkā, un tā principi, jo īpaši attiecībā uz vairīšanos izšķiest vērtīgus resursus, ir aktuālāki nekā jebkad agrāk.

Dalībvalstīm un zinātnieku aprindām ir jāpieliek lielākas pūles, lai vāktu pareizos datus, kas tiem ļautu analizēt grūtības, kādas rodas izkraušanas pienākuma īstenošanā. Tajā pašā laikā ir labāk jāizskaidro priekšrocības, kādas zvejniekiem sagādā rīcībpolitika, kas novērš izmetumus un nevēlamas nozvejas. Turklāt zvejnieki paši vislabāk zina, kad un kur zvejot, lai nevēlamas nozvejas nemaz negūtu. Tāpēc ir ļoti svarīgi selektīvu zvejas metožu izmantošanu uzticēt zvejniekiem un pienācīgi novērtēt viņu centienus uzlabot saglabāšanu. Zvejniekiem apņemšanās būtu jāapliecina, nodrošinot uz kuģa veikto operāciju pilnīgu caurskatāmību, pareizi paziņojot nozvejas un uzrādot rezultātus selektivitātes jomā.

KZP mērķis ir padarīt zvejas rīkus selektīvākus, lai nevēlamas nozvejas vispār netiktu gūtas. Pateicoties zvejnieku un dalībvalstu centieniem[35], inovatīvu un selektīvāku zvejas rīku izstrādē ir gūti panākumi. Tomēr četrus gadus pēc izkraušanas pienākuma pilnīgas stāšanās spēkā darāmā vēl ir daudz.

---

[32] Attiecībā uz Franciju un Spāniju sk. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_21_4681. Attiecībā uz Īriju, Beļģiju un Nīderlandi sk. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_21_5342.

[33] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1224/2009 un attiecībā uz zivsaimniecības kontroli groza Padomes Regulas (EK) Nr. 768/2005, (EK) Nr. 1967/2006, (EK) Nr. 1005/2008 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/1139 (COM(2018) 368 final).

[34] https://www.efca.europa.eu/en/content/compliance-evaluation; https://cinea.ec.europa.eu/publications/synthesis-landing-obligation-measures-and-discard-rates_en; https://cinea.ec.europa.eu/publications/synthesis-landing-obligation-measures-and-discard-rates-mediterranean-and-black-sea_en.

[35] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Ceļā uz ilgtspējīgāku zveju Eiropas Savienībā: pašreizējais stāvoklis un 2023. gada ievirzes" (COM(2022) 253 final).

Kā norādīts Jūras rīcības plānā, šo jauno zvejas rīku un visprogresīvāko zvejas paņēmienu faktiska izmantošana un ieviešana praksē būtu jāpaplašina. Dalībvalstīm būtu jāuzlabo mērķorientēta EJZAF atbalsta izmantošana šajā nolūkā. Turklāt tām būtu jāveicina plašāka jauno tehnoloģiju izmantošana datu vākšanai un zvejas optimizēšanai, lai minimalizētu nevēlamas nozvejas, ko gūst zvejnieki.

Komisija:

- aicina **dalībvalstis, zinātnieku aprindas, konsultatīvās padomes un ražotāju organizācijas līdz 2024. gada pavasarim** iesniegt Komisijai svarīgākos datus, kas vajadzīgi izkraušanas pienākuma izvērtēšanai. Komisija sagatavos attiecīgus norādījumus;

- tiklīdz būs noteikta šāda izvērtējuma bāzlīnija un savākti pietiekami ticami dati, **līdz 2024. gada rudenim** izstrādās darba uzdevumu, ar kuru saskaņā šāda izkraušanas pienākuma izvērtēšana veicama, lai politikas veidotājiem sagādātu labāku informāciju par pašreizējo pasākumu iedarbīgumu, efektivitāti, saskaņotību, relevantumu un ES pievienoto vērtību.

4. KZP PĀRVALDĪBAS UZLABOŠANA

KZP vadās pēc labas pārvaldības principa. Šā principa garā 2013. gada reformas ieviestā reģionālā pieeja ļauj dalībvalstīm sadarboties reģionālās grupās un izstrādāt reģionālus saglabāšanas pasākumus, kurus ierosina, iesniedzot kopīgus ieteikumos. Turklāt KZP pastiprina ieinteresēto personu sadarbību, iesaistot konsultatīvās padomes. Tās sniedz ieteikumus Komisijai, dalībvalstīm un reģionālajām grupām un sagādā ieinteresēto personu atziņas, un tas lieti noder saglabāšanas un pārvaldības pasākumu izstrādē.

Sākumā reģionālās grupas galvenokārt pievērsās savai izveidei un izkraušanas pienākuma īstenošanai. Darbs pie KZP regulas[36] 11. pantā paredzētajiem saglabāšanas pasākumiem, kas nepieciešami, lai izpildītu pienākumus, kuri izriet no ES tiesību aktiem par vidi un Tehnisko pasākumu regulas[37], sāka uzņemt apgriezienus tikai 2021. gadā. Dažādos jūras baseinos tas ritējis ļoti nevienmērīgā tempā.

Kā izklāstīts Jūras rīcības plānā, dalībvalstīm ir jāatjauno sava apņemšanās palielināt reģionalizētā darba efektivitāti, tempu un vērienīgumu, īpaši attiecībā uz KZP 11. pantā prasīto vides tiesību aktu īstenošanu. Šajā nolūkā dalībvalstīm būtu jānovērš darbam reģionālajās grupās vajadzīgo resursu nepietiekamība, vēl vairāk jāpaplašina ieinteresēto personu iesaiste un jānostiprina zinātniskā bāze. Jūras rīcības plāna īstenošanā paveikto Komisija novērtēs Biodaudzveidības stratēģijas vidusposma izskatīšanā, kas plānota

[36] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1380/2013 (2013. gada 11. decembris) par kopējo zivsaimniecības politiku un ar ko groza Padomes Regulas (EK) Nr. 1954/2003 un (EK) Nr. 1224/2009 un atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 2371/2002 un (EK) Nr. 639/2004 un Padomes Lēmumu 2004/585/EK.

[37] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1241 (2019. gada 20. jūnijs) par zvejas resursu saglabāšanu un jūras ekosistēmu aizsardzību ar tehniskiem pasākumiem un ar ko groza Padomes Regulas (EK) Nr. 2019/2006, (EK) Nr. 1224/2009 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1380/2013, (ES) 2016/1139, (ES) 2018/973, (ES) 2019/472 un (ES) 2019/1022 un atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 894/97, (EK) Nr. 850/98, (EK) Nr. 2549/2000, (EK) Nr. 254/2002, (EK) Nr. 812/2004 un (EK) Nr. 2187/2005.

2024. gada pirmajā pusē, un atkarībā no progresa novērtējuma un saskaņā ar savām iniciatīvas tiesībām apsvērs, vai ir nepieciešama tālāka rīcība, arī likumdošanas jomā.

Komisija:

- aicina **dalībvalstis no 2023. gada** pilnībā īstenot pārvaldības darbības, kas izklāstītas Jūras rīcības plānā;

- aicina **dalībvalstu reģionālās zivsaimniecības grupas no 2023. gada** reģionālo organizāciju darbā labāk iesaistīt ieinteresētās personas, it īpaši konsultatīvās padomes, lai tādā veidā nodrošinātu zivsaimniecības un vides iestāžu iesaisti;

- aicina **dalībvalstis no 2023. gada** darbam reģionālajās grupās atvēlēt pietiekamus resursus.

Laba pārvaldība ir atkarīga arī no lielākas caurskatāmības. KZP 17. pantā ir skaidri prasīts, lai dalībvalstis zvejas iespēju iedalīšanā izmantotu caurskatāmus un objektīvus kritērijus, to vidū vidiska, sociāla un ekonomiska rakstura kritērijus. Ieinteresētajām personām ir jābūt skaidrai informācijai par to, kā dalībvalstis iedala zvejas iespējas un valsts līmenī pārvalda flotes kapacitāti. Tālab Komisija sadarbosies ar zinātniskajām struktūrām un dalībvalstīm, lai turpinātu novērtēt un nodrošināt minēto kritēriju caurskatāmību un atbilstību KZP noteikumiem un mudinātu izmantot kritērijus, kas var veicināt ilgtspējīgas zvejas prakses un atbalstīt mazapjoma un piekrastes zvejniekus, kuri ekspluatē teju 75 % no visiem ES reģistrētajiem zvejas kuģiem un veido gandrīz pusi no visiem zvejas sektorā nodarbinātajiem.

Kaut arī Eiropas Tirgus novērošanas centrs (*EUMOFA*)[38] jau nodrošina zvejas un akvakultūras produktu tirgus caurskatāmību, lielāka caurskatāmība ir vajadzīga arī tādēļ, lai palīdzētu patērētājiem izdarīt informācijā balstītu izvēli. Kā norādīts stratēģijā "No lauka līdz galdam", ir svarīgi turpināt darbu pie ilgtspējīgas pārtikas sistēmas iniciatīvas, kuru Komisija plāno 2023. gadā ierosināt ar mērķi panākt saskaņotu ES pieeju ilgtspējīgai pārtikas ražošanai.

Visbeidzot, labai zvejniecības un akvakultūras pārvaldībai ir vajadzīga skaidra, stabila un taisnīga piekļuve jūras telpai, ņemot vērā ekonomikas nozaru pieaugošo konkurenci par tās izmantošanu. Jūras telpiskās plānošanas direktīva[39] izveido satvaru, kura uzdevums ir mazināt konfliktus jūras telpā un veicināt dažādu jūrlietu darbību sinerģiju. Turklāt, palielināda paredzamību, caurskatāmību un tiesisko noteiktību, tā veicina investīcijas.

Dalībvalstīm šī direktīva būtu jāizmanto par pamatu, lai uzlabotu koordināciju starp zvejniecības pārvaldības un jūras telpiskās plānošanas procesiem. Turklāt sakarā ar jūru intensīvāku izmantošanu citiem mērķiem, ne tikai zvejniecībai vien, piemēram, aizsargājamajām jūras teritorijām (AJT) vai atjaunīgajai enerģijai, jūras telpiskajā plānošanā vajadzīga ciešāka reģionālā salāgošana, kas sniedzas tālāk par dalībvalsts līmeni.

Komisija:

- **lūgs Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komitejai (ZZTEK)**

[38] https://www.eumofa.eu/.

[39] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/89/ES (2014. gada 23. jūlijs), ar ko izveido jūras telpiskās plānošanas satvaru.

2023. gadā analizēt kritērijus, ko dalībvalstis izmanto zvejas iespēju iedalīšanai valsts līmenī;

- **lai uzlabotu caurskatāmību, veicinātu ilgtspējīgas zvejas prakses visā ES un atbalstītu mazapjoma un piekrastes zvejniekus, 2023. gadā aizsāks dalībvalstu un ieinteresēto personu diskusijas ar mērķi sagatavot rokasgrāmatu par zvejas iespēju iedalīšanu.**

5. PIELĀGOŠANĀS MAINĪGĀM ZVEJNIECĪBAS INTERESĒM ĀRPUS ES ŪDEŅIEM

Nesenās politiskās un ģeopolitiskās norises, tādas kā *Brexit* un Krievijas brutālais karš pret Ukrainu, ir izgaismojušas Eiropas mainīgā ģeopolitiskā konteksta ietekmi uz ES zivsaimniecības politiku, kā arī tās ciešo saikni ar jūras drošību. Abi šie notikumi noveduši pie pārbīdes dažu dalībvalstu zvejas flotu interesēs, kā arī citu piekrastes valstu interesēs, un tas ietekmē piekrastes valstu attiecības zvejniecības jomā.

Dinamika zvejas attiecībās ar un starp piekrastes valstīm Atlantijas okeāna ziemeļaustrumos ir būtiski mainījusies. Pirms *Brexit* ES kopīgi ar Norvēģiju pārvaldīja 10 kopējās pieļaujamās nozvejas (KPN) un kopīgi ar piekrastes valstīm – trīs krājumus. Patlaban kopīgi ar trešām valstīm tiek pārvaldītas vēl 76 KPN, no kurām septiņas KPN noteiktas krājumiem, kas pilnībā atrodas Apvienotās Karalistes ūdeņos (kaut arī ES ir zvejas tiesības uz tiem). Šī jaunā situācija ir radījusi papildu problēmas, kas apgrūtina galveno KZP mērķu un principu īstenošanu. Pēc *Brexit* ES un Apvienotās Karalistes divpusējo attiecību struktūru nosaka Tirdzniecības un sadarbības nolīgums (TSN). Tas integrē zvejniecības un tirdzniecības aspektus un izveido satvaru ikgadējām apspriedēm ar Apvienoto Karalisti, kurās tiek noteiktas kopīgi izmantoto krājumu zvejas iespējas. Drīzumā ES arī pabeigs izstrādāt jaunu trīspusēju zvejniecības pamatnolīgumu ar Norvēģiju un Apvienoto Karalisti. Tas izveidos jaunu trīspusējai sadarbībai Ziemeļjūrā domātu platformu ar papildu iniciatīvām sadarbībai, darba grupām un ikgadējām apspriedēm par trīspusēji izmantotiem krājumiem. Šīm esošajām struktūrām būtu jāpalīdz izstrādāt konkrētiem jautājumiem domātus pārvaldības pasākumus, vienlaikus respektējot pušu regulatīvo autonomiju.

Krievijas nežēlīgā militārā agresija pret Ukrainu ir atkal ienesusi karu Eiropā un radījusi jaunas briesmas un negatīvu blakusietekmi uz jūras drošību, kuru ietekmē problēmas, ko rada teritoriāli strīdi, konkurence par dabas resursiem un kuģošanas brīvības apdraudējumi. Tas Eiropas jūru baseinos rada jaunus saspīlējumus. Šādā mainīgā ģeopolitiskajā kontekstā ES stiprinās sadarbību ar līdzīgi domājošiem partneriem gan kaimiņreģionā, gan citās stratēģiski svarīgās jūras teritorijās. Tā ir apturējusi divpusējās apspriešanās ar Krieviju par Baltijas jūru, kā arī kontaktus, kas saistīti ar RZPO un Kopīgo jūrlietu programmu Melnās jūras reģionam.

Mainīgā jūras drošības situācija Melnajā jūrā rada negatīvu ekonomisko ietekmi uz attiecīgo ES dalībvalstu zvejniekiem un piekrastes kopienām. Drošības apdraudējumu dēļ karš Ukrainā ir novedis pie zvejas darbību pārtraukšanas, piemēram, dreifējošu peldošo mīnu dēļ. Tas novedis arī pie biodaudzveidības zuduma, ko īpaši raksturo satraucošais vaļveidīgo mirstības pieaugums Melnajā jūrā.

Saikne starp klimata pārmaiņām, piekrastes un jūras teritoriju vides degradāciju un jūras drošību tiks aplūkota gaidāmajā Eiropas Jūras drošības stratēģijas un tās rīcības plāna

atjauninājumā, kā arī gaidāmajā kopīgajā paziņojumā par klimata pārmaiņām, vides degradāciju, drošību un aizsardzību.

<u>Komisija</u>:

- **2023. gadā atjaunināsEiropas Jūras drošības stratēģiju un tās rīcības plānu**;
- iesniegs **Kopīgu paziņojumu par klimata pārmaiņām, vides degradāciju, drošību un aizsardzību**.

6. KZP IETEKME UZ ILGTSPĒJĪGAS INOVĀCIJAS UN INVESTĪCIJU POTENCIĀLU

Zvejas un akvakultūras sektoru rentabilitāte un pievilcība ir atkarīga arī no to inovāciju un investīciju spējas. Visā vērtības veidošanas ķēdē ir skaidri redzama vajadzība pēc ilgtspējīgas inovācijas un strukturālām investīcijām, īpaši tādās jomās kā energoefektivitātes uzlabošana, pāreja uz ilgtspējīgākiem zvejas rīkiem, vidiskās un klimatiskās pēdas samazināšana, drošuma uzlabošana un optimālu darba apstākļu veicināšana. Nākamās paaudzes zvejas kuģiem un akvakultūras saimniecībām būs jādarbojas ar mazāku ietekmi un mazākiem resursiem.

Turklāt, lai attīstītu jaunas uzņēmējdarbības iespējas un veicinātu ekonomisko dažādošanu, svarīga ir tehnoloģiskā inovācija. Digitālās tehnoloģijas var nodrošināt konkurences priekšrocības zvejniekiem un akvakultūras audzētājiem un vienlaikus uzlabot arī datu vākšanu, kontroli un izpildes panākšanu, izsekojamību un patērētāju informēšanu, kā arī radīt jaunas paaudzes darbvietas. Tās padara zvejniecību un akvakultūru efektīvāku, veicina tiešo pārdošanu un sekmē caurskatāmu, efektīvu un lietotājdraudzīgu zvejniecības kontroli un uzraudzību. Daži piemēri ir attālā elektroniskā monitoringa (*REM*) sistēmas, piemēram, videonovērošanas sistēma un sensori, mākslīgais intelekts, automatizētā datu analīze, nepārtrauktā dzinēja jaudas mērīšana un reģistrēšana un droni, kas nodrošina uzraudzību. Digitālās tehnoloģijas paver arī iespējas vākt plašāku datu klāstu, kas izmantojami zinātniskos un lēmumu pieņemšanas procesos, vienkāršot procesus un samazināt operatoru administratīvo slogu datu vākšanas procesā. Tas ir būtiski, lai veicinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un nodrošinātu pastāvīgu plūsmu ar kvalitatīvu informāciju par zivju krājumiem, patērētāju vēlmēm un vides apstākļiem.

Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to EJZAF programmas dod cerēto ieguldījumu zvejniecības un akvakultūras vērtības veidošanas ķēžu inovācijas, digitalizācijas un enerģētiskās pārkārtošanas jomā, tādā veidā papildinot programmu "Apvārsnis Eiropa" un tās misiju "Līdz 2030. gadam atjaunot mūsu okeāna un ūdeņu stāvokli". Piemēram, Eiropas okeāna digitālais dvīnis kombinēs datus, modeļus un citas digitālās tehnoloģijas, lai nodrošinātu zināšanās balstītus ievaddatus, kas ir zvejniecības pārvaldībā relevanti. Komisija aicina dalībvalstis sekmēt šīs digitālās zināšanu sistēmas izstrādi, jo īpaši to monitoringa datus un novērtēšanas rīkus darot pieejamus ar Okeāna digitālā dvīņa starpniecību, un mudina tās izmantot šīs misijas projektus un citas darbības, lai uzlabotu jūras monitoringa spējas.

Ir nepieciešams izstrādāt un testēt jaunas tehnoloģijas un tehniskos paņēmienus, izvērst tos, attīstīt to tirgu un padarīt tos finansiāli pieņemamus investoriem. Ieinteresētajām personām sadarbība inovatīvos projektos būtu jāuzlabo, kopīgojot paraugpraksi un kopīgi izstrādājot jaunas tehnoloģijas. Tām būtu jāizmanto jau esošie kopdarbības procesi un kanāli. Piemēram, viedās specializācijas stratēģijas ir spēcīgs reģionāla līmeņa inovāciju veicinātājs, kas var

sekmēt zvejniecības un akvakultūras vērtības veidošanas ķēdes konkurētspēju un atbalstīt to tehnoloģisko attīstību. Komisija turpinās šo procesu atbalstīt, izmantojot viedās specializācijas stratēģiju platformu, kas veltīta ilgtspējīgai zilajai ekonomikai[40]. Tā ir izveidojusi arī ES Zilās ekonomikas novērošanas centru, kura uzdevums ir nodrošināt teju reāllaika informāciju par ES zilo ekonomiku un tās galvenos sociālekonomiskos rādītājus[41]. Ļoti svarīgi ir tas, ka dalībvalstīm un ieinteresētajām personām pieejamie finansējuma avoti būtu jāizmanto, lai atklātu vēl neizmantotas uzņēmējdarbības, investīciju un zinātības iespējas, kā arī gūtu labumu no ES pētniecības infrastruktūras.

Lai veicinātu un atbalstītu šo procesu, Komisija izveidos ikgadēju balvu par ilgtspējīgu inovāciju zvejniecībā. Tā izcels nozares paraugpraksi un atvieglos tās izplatīšanu. Šajā nolūkā Komisija aicinās konsultatīvās padomes ierosināt balvas piešķiršanas kritērijus un neatkarīgas žūrijas atlases kritērijus.

Inovācijai ir jānoved pie investīcijām un jāuzlabo rentabilitātes izredzes. Kā uzsvērts Paziņojumā par enerģētiskās pārkārtošanas iniciatīvu, ir jāsamazina zvejniecības un akvakultūras nozares pienesums klimata pārmaiņu veicināšanā un tās dārgi izmaksājošā atkarība no fosilā kurināmā. Tā kā 2022. gadā tika piedzīvots liels enerģijas cenu kāpums, lielāko daļu nozares joprojām apdraud ekonomiskas ilgtnespējas risks. Tādēļ vērtības veidošanas ķēdes enerģētiskās pārkārtošanas paātrināšanā būtu jāpievēršas pamatdarbībā radušos enerģijas izmaksu samazināšanai un vienlaikus sava artava jādod Eiropas zaļajā kursā izvirzīto klimatneitralitātes, piesārņojuma samazināšanas un biodaudzveidības mērķu sasniegšanā. Ir jāpaātrina jau pastāvošo tehnoloģiju (piemēram, elektrotehnoloģiju, hibrīdtehnoloģiju, vēja un saules tehnoloģiju) ieviešana, un jāuzlabo jauntehnoloģiju (piemēram, ūdeņraža) izpēte un testēšana.

Visā visumā ir vajadzīgas papildu investīcijas projektēšanā, tehnoloģijās un progresīvos risinājumos, lai "nākotnes kuģi" būtu energoefektīvāki, ar lielāku zvejas selektivitāti, optimizāciju un precizitāti. Tas pats attiecas uz "nākotnes akvakultūras saimniecību", kas kāpinātu gliemju, vēžveidīgo, adatādaiņu un aļģu produkciju, tādējādi samazinot akvakultūras vidisko un klimatisko pēdu. ES publiskais finansējums var sekmēt šādas investīcijas. Lai risinātu dažas no šīm problēmām, enerģētiskās pārkārtošanas iniciatīva nodrošina veicinošu satvaru, kas ļauj apzināt un novērst šķēršļus un veidot struktūras ilgtermiņa sadarbībai šajā jomā.

Papildus tehnoloģiskām inovācijām ir jāveicina laba prakse, kas palīdz samazināt zvejniecības un akvakultūras klimatisko un vidisko pēdu. ES Stratēģisko akvakultūras vadlīniju[42] īstenošanas ietvaros Komisija sagatavos norādījumu dokumentu par vidisko sniegumu. Tas aptvers tādus jautājumus kā ilgtspējīgu olbaltumvielu avotu izmantošana barībā, barības pārstrādes efektivitāte, energoefektivitāte un atjaunīgo energoresursu izmantošana, kā arī maztrofiskas akvakultūras ražošanas veicināšana, piemēram, gliemju un aļģu audzēšanu, un integrētas multitrofiskas akvakultūras sistēmas[43].

Lai uzlabotu jauno tehnoloģiju izmantošanu zvejas flotē un ņemtu vērā to, ka dažas no tām ir smagākas un aizņem vairāk vietas nekā tradicionālās tehnoloģijas, ir jāapsver arī kuģa

[40] https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/.
[41] https://blue-economy-observatory.ec.europa.eu/index_en.
[42] Sk. iepriekš 30. zemsvītras piezīmi.
[43] COM(2022) 592 final un COM(2021) 236 final.

tilpums[44], kas ir svarīgs parametrs arī drošuma un darba apstākļu uzlabošanas ziņā. KZP ļauj veikt privātas investīcijas jaunos, ilgtspējīgos un drošos kuģos ar noteikumu, ka kopējā flotes zvejas kapacitāte nepalielinās. Dalībvalstis zvejas kapacitāti var elastīgi iedalīt, nepārsniedzot KZP noteikto maksimālo pieļaujamo apjomu un ievērojot iekļaušanas/izslēgšanas shēmu (t. i., jebkura flotē iekļautā kapacitāte jākompensē ar līdzvērtīgas kapacitāte samazinājumu). Kā uzsvērts 2019. gada iekļaušanas/izslēgšanas shēmas izvērtējumā[45], vairākām dalībvalstīm ir izveidojusies starpība starp flotes aktīvo kapacitāti un maksimālo pieļaujamo zvejas kapacitāti. Vajadzības gadījumā tās šo starpība var sadalīt, un tas arī būtu jādara, lai veicinātu flotes modernizāciju. Šajā sakarā ikvienai kapacitātes pārdalīšanai būtu vajadzīgs uzticams kapacitātes, tātad arī dzinēja jaudas, monitorings[46].

Komisija:

- aicina **dalībvalstis no 2023. gada** sadarbībā ar nozari pastiprināt zvejas kapacitātes pārvaldības caurskatāmību un elastību un veicināt tās iespējamo pārdalīšanu, kur tas nepieciešams strukturālām investīcijām kuģos, arī ar ES un nacionālo finansiālo atbalstu gadījumos, kad šādas investīcijas ir atbalsttiesīgas;

- mudina **Enerģētiskās pārkārtošanas partnerību** (kas izveidota saskaņā ar enerģētiskās pārkārtošanas iniciatīvu), **konsultatīvās padomes un sociālos partnerus līdz 2024. gadam** izstrādāt konkrētus, praktiskus un ilgtspējīgus priekšlikumus par kuģu modernizāciju, kuras mērķis ir uzlabot drošumu, energoefektivitāti un darba apstākļus uz kuģa;

- aicina **konsultatīvās padomes** 2023. gadā palīdzēt izveidot ikgadēju balvu par ilgtspējīgu inovāciju zvejniecībā, lai **2024. gadā** to varētu pirmo reizi piešķirt;

- aicina dalībvalstis atbalstīt inovāciju un popularizēt labu akvakultūras praksi, kā arī maztrofisku akvakultūras produkcijas ražošanu, piemēram, gliemju un aļģu audzēšanu, un integrētas multitrofiskas akvakultūras (IMTA) sistēmas.

7. KZP – TAUSTĀMU REZULTĀTU DESMITGADE

KZP 2013. gada reforma bija radikāls pavērsiens. Parasto likumdošanas procedūru attiecinot arī uz zivsaimniecību, abi likumdevēji vienojās par jaunu tiesisko regulējumu, kas pirmo reizi apvienoja ES zivsaimniecības politikas sociālo, ekonomisko un vidisko dimensiju. Tas ļāva palielināt līdzatbildību, arī reģionālā līmenī, un uzlabot sadarbību starp relevanto zivsaimniecības sektoru un citām ieinteresētajām personām.

Desmit gadus vēlāk ir sasniegti redzami panākumi virzībā uz praksē ilgtspējīgākām zvejniecībām. Zvejnieki, pilsoniskā sabiedrība, dalībvalstis un ES ir devušas savu ieguldījumu

[44] Tilpums (izteikts ar "bruto tilpību") ir viens no zvejas kapacitātes definīcijas parametriem, ko izmanto kopā ar jaudu (izteiktu kW).

[45] SWD(2019) 312 final.

[46] Eiropas Komisija, Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāts, Pētījums par dzinēju jaudas verifikāciju, ko veic dalībvalstis: nobeiguma ziņojums, Publikāciju birojs, 2019, https://data.europa.eu/doi/10.2771/945320.

kritiski svarīgu ES zivju krājumu atjaunošanā un flotu rentabilitātes panākšanā. 2009. gadā ES bija tikai pieci zivju krājumi, kuros ieguve bija ilgtspējīga, bet 2022. gadā tādu bija jau vairāk nekā 60, un uzlabojumi turpinās. Daudzgadu pārvaldības plāni ar vērienīgiem ilgtspējas mērķiem tagad veido pamatu, uz kura ik gadus tiek pieņemti saskaņoti lēmumi par zvejas iespējām. Zvejnieki nerimtīgi cenšas savas darbības padarīt selektīvākas, lai samazinātu to ietekmi uz jūras vidi[47].

Šie vidiskās ilgtspējas uzlabojumi kopā ar lielāku paredzamību, ko nodrošina stabils tiesiskais regulējums, kopš 2013. gada ir ļāvuši uzlabot ekonomisko sniegumu[48]. Ir pārliecinoši pierādījumi[49] tam, ka KZP rezultātā ir izveidoti arī efektīvi un labi organizēti jūreņu tirgi, kas veicina piegādes ķēdes un tātad arī pārtikas aprites caurskatāmību un stabilitāti.

Ar savu stingro zvejniecības pārvaldības satvaru ES turklāt rāda piemēru ilgtspējīgas zvejniecības veicināšanā visā pasaulē. Piemēram, ES centieni bija noderīgi, lai izveidotu jaunu un vērienīgu pārvaldības satvaru Vidusjūrā un Melnajā jūrā.

ES ir arī virzījusi uz priekšu darbu RZPO, kuras, pateicoties zvejniecības pārvaldības un kontroles sistēmām, ir būtiski uzlabojušas ilgtspēju. 2021. gadā 54 no 55 saglabāšanas pasākumiem, ko RZPO pieņēmušas to pārziņā esošo krājumu pārvaldības vajadzībām, bija saskaņā ar zinātniskajiem ieteikumiem. ES turklāt ir iestājusies par to, lai tiktu turpināts SDO darbs pie sociālajiem aspektiem vairākās RZPO[50]. Vidusjūrā un Melnajā jūrā *GFCM* 2030. gada stratēģijas mērķis ir veicināt pienācīgas kvalitātes nodarbinātības principu, arī nodrošinot taisnīgus un drošus darba apstākļus un piekļuvi sociālajai aizsardzībai.

Turklāt ES iesaistīšanās izrādījās izšķirīga, lai zilās tunzivs krājumi, kuri atradās uz izsīkšanas robežas, sasniegtu ilgtspējīgu apmēru. 87 % komerciālo tunzivs nozveju visā pasaulē tagad tiek iegūti no krājumiem ar veselīgu skaitliskumu. Attiecībā uz ES flotes apzvejotajiem krājumiem jānorāda, ka 17 no 20 tunzivju un tunzivjveidīgo zivju krājumiem, kas ir RZPO pārziņā, tiek pārvaldīti ilgtspējīgi.

ES lielu lomu ir spēlējusi arī būtiskajā progresā, kas panākts Starptautiskajā konferencē par jūras biodaudzveidību teritorijās, kas ir ārpus valstu jurisdikcijas (*BBNJ*). Tā vada Vērienīgu ieceru koalīciju, kurā darbojas 50 valstis, un darīs visu nepieciešamo, lai 2023. gadā nodrošinātu ātru un vērienīgu vienošanos. Tāpat ES ir daudz darījusi, lai 2018. gadā tiktu noslēgts Nolīgums par neregulētas zvejniecības novēršanu atklātās jūras teritorijās Ziemeļu Ledus okeāna centrālajā daļā un 2022. gadā – PTO Vienošanās par dažu zvejniecības

---

47 Kā piemērus var minēt jaunu plekstveidīgo zvejas rīku, kas ieviests Baltijas jūrā, jaunus zvejas rīkus, kas samazina jutīgu sugu piezveju akmeņplekstes zvejā Melnajā jūrā, un jaunu grunts zvejas rīku, ko izmanto dziļūdens garneļu zvejā un kas rada mazāku ietekmi uz jūras dibenu un mazāku degvielas patēriņu Vidusjūrā. Par Vidusjūras reģionu runājot, pieredze, kas gūta ar Kolumbretsu salu aizsargājamo jūras teritoriju Spānijā un *Jabuka/Pomo* ieplakas zvejas ierobežojumu apgabalu Adrijas jūrā, ir piemērs tam, kā pārvaldības pasākumu izstrādē un īstenošanā iesaistīt visus dalībniekus. Tas nogludinājis ceļu nozīmīgajam *GFCM* darbam pie 10 zvejas ierobežojumu apgabalu izveides Vidusjūrā.

48 Eiropas Komisija, Kopīgais pētniecības centrs, Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komiteja, *The 2022 annual economic report on the EU fishing fleet* ["2022. gada ekonomikas pārskats par ES zvejas floti"] *(STECF 22-06), Virtanen, J.(editor), Guillen, J.(editor), Prellezo, R.(editor), Sabatella, E.(editor)*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022.

49 Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "TKO regulas īstenošana" (COM(2023) 101).

50 Piemēram, Starptautiskajā Atlantijas tunzivju saglabāšanas komisijā (*ICCAT*), Klusā okeāna rietumu un centrālās daļas zvejniecības komisijā (*WCPFC*) un Indijas okeāna tunzivju komisijā (*IOTC*).

subsīdiju aizliegumu. ES vada arī centienus noteikt jaunas un plašas aizsargājamās jūras teritorijas (AJT) Dienvidu okeānā. ES starptautiskā līderība ir palīdzējusi arī nodrošināt panākumus NNN zvejas apkarošanā, kur tā uzrādījusi visizcilāko sniegumu. Turklāt IZPN, kas noslēgti ar trešām valstīm, dod savstarpēju labumu gan ES, gan partnervalstīm un to iedzīvotājiem. Jaunākajos IZPN ir iekļautas cilvēktiesību klauzulas un vēl ciešāk integrētas vietējo iedzīvotāju vajadzības.

Attiecībā uz akvakultūru KZP 2013. gada reforma ieviesa jaunus rīkus, kas izmantojami ilgtspējīgas akvakultūras veicināšanai. Kopā ar ES finansējumu tie ļāvuši gūt panākumus šā svarīgā sektora ilgtspējas un konkurētspējas ziņā. Komisija 2021. gadā pieņēma jaunas stratēģiskās vadlīnijas[51], un dalībvalstis vajadzības gadījumā attiecīgi atjaunināja savus nacionālos stratēģiskos akvakultūras plānus.

2013. gadā pieņemtā KZP regula nodrošina zvejniecības nozarei vajadzīgo stabilitāti. Tās stūrakmeņi joprojām ir vidiskā, sociālā un ekonomiskā ilgtspēja, rezultatīva reģionālā sadarbība un zinātniski pamatota lēmumu pieņemšana. Vietējas pārtikas ražošanas nodrošināšanā un vidiskās ietekmes un siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanā tie ir relevantāki nekā jebkad agrāk. Zivju krājumu atjaunošana virs *MSY* atbilstoša apmēra ir un paliek šo galveno mērķu sasniegšanas pamatā.

Tomēr, lai pilnībā īstenotu KZP, joprojām jārisina vairākas problēmas. Ir nepieciešama ātrāka un strukturētāka pārveide, lai samazinātu zvejas un akvakultūras ietekmi uz vidi un klimatu. Tā vajadzīga, lai atjaunotu veselīgu jūras vidi un garantētu nodrošinātību ar pārtiku, kā arī palīdzētu nozarei strauji kļūt izturētspējīgākai, kāpināt energoefektivitāti un dot ieguldījumu klimatneitralitātē. Tas palīdzēs samazināt degvielas izmaksas un realizēt zaļās enerģijas potenciālu.

Šajā paziņojumā ir norādīts uz vairākiem konkrētiem KZP elementiem, kuru īstenošana ir jāpastiprina un/vai kuru sakarā vajadzīgi turpmāki novērtējumi un pārdomas, lai nodrošinātu, ka nozare, plaša sabiedrība un daba var pilnībā izmantot šīs rīcībpolitikas milzīgo potenciālu. Daži no šiem elementiem ir plašāk aplūkoti arī Jūras rīcības plānā un enerģētiskās pārkārtošanas iniciatīvā.

Šie elementi ir šādi:

- izkraušanas pienākums un izmaksas un ieguvumi, ko tas sagādā sabiedrībai un zvejniekiem;
- devums vides tiesību aktu un ar tiem saistītās pārvaldības sistēmas īstenošanā;
- zināšanu bāzes uzlabošana un ekosistēmas pieejas stiprināšana, paturot prātā gan sociālekonomiskos, gan vidiskos mērķus;
- profesijas nākotne un paaudžu maiņa;
- ES sagādāto pētniecības un finansēšanas iespēju izmantošana;
- kvotu iedalīšana valsts līmenī un šā procesa caurskatāmība;
- flotes kapacitātes satvars un tā relevantums strukturālām investīcijām kuģos, arī nozares enerģētiskās pārkārtošanas atbalstam;

[51] Sk. iepriekš 30. zemsvītras piezīmi.

- sociālo rādītāju izstrādes uzlabošana ar mērķi palielināt zvejniecības pārvaldības un piemērojamo saglabāšanas pasākumu sagatavošanā izmantoto sociālekonomisko pārskatu stabilitāti.

8. "ZIVSAIMNIECĪBAS UN OKEĀNU PAKTS", KAS PAVER CEĻU UZ NĀKOTNI

Pamatojoties uz progresu, kas sasniegts kopš pēdējās KZP reformas 2013. gadā, nākotnes KZP ir rīcībpolitika, kas veicina un atbalsta: i) zvejniecību un akvakultūru, kas ir sinerģijā ar dabu; ii) zvejas kuģus un akvakultūras saimniecības, kas darbojas ar mazāku ietekmi un mazākiem resursiem; iii) jūras produktu devumu nodrošinātībā ar pārtiku un ES pārtikas sistēmu noturības un ilgtspējas stiprināšanā; iv) zvejniekus un akvakultūras audzētājus, kuri savā profesijā var rast piepildījumu, atzinību un ekonomisko labklājību.

Nākotnes vajadzībām atbilstošai KZP ir jākalpo zvejniekiem un akvakultūras audzētājiem, kuri tiek mudināti un atbalstīti ieviest inovācijas un izmantot jaunākās tehnoloģijas. Inovācija, kas nodrošina mazoglekļa pārtikas piegādes un veicina okeāna un ūdeņu veselīgumu un pārtikas sistēmas ilgtspēju, padarīs zvejniecības un akvakultūras darbības efektīvākas un ienesīgākas. Labāka jūras ekosistēmu aizsardzība palīdzēs risināt arī klimata pārmaiņu nenovēršamo ietekmi, tādu kā jūras karstuma viļņi, trofisko apstākļu izmaiņas un paskābināšanās.

Nākotnes kuģi un zivaudzētavas izbeigs zvejniecības un akvakultūras nozares atkarību no fosilā kurināmā un darbosies daudz energoefektīvāk. Kuģus darbinās ar atjaunīgo enerģiju un degvielu, tīru un energoneitrālu piedziņu, tādējādi vēršoties pret klimata pārmaiņām un jūras piesārņojumu. Pateicoties jaunākajām precīzās zvejas tehnoloģijām, tie būs arī selektīvāki un padarīs zveju efektīvāku. Visbeidzot, KZP atbalstīs nākotnes zvejniekus, kuri izmantos ilgtspējīgākus zvejas rīkus un būs elastīgāki saskarē ar klimata pārmaiņām, biodaudzveidības zudumu un pārmaiņām jūrā, spēs uz laiku pāriet uz citām zilās ekonomikas darbībām un sabiedriskajiem pakalpojumiem, lai mazinātu zivju resursu noslogojumu. Zvejniecības būs inovatīvas un drošas un sniegs vērtīgo jūras pārvaldīšanas pakalpojumu.

Sākumpunkts ir nodrošināt esošo juridisko prasību pareizu īstenošanu, lai visi dati, zināšanas un informācija būtu pieejama pārdomu diskusijām ar visām relevantajām ieinteresētajām personām. Kā izklāstīts šim paziņojumam pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā, ieinteresētās personas intensificē sadarbību, lai sasniegtu KZP mērķus, paverot ceļu vērtīgai sadarbībai nākamajos gados.

Plašā apspriešanās ar ieinteresētajām personām, kas tika organizēta šā paziņojuma sagatavošanas vajadzībām, skaidri parādīja, ka ilgtspējas un rentabilitātes ziņā vērienīgus rezultātus var nodrošināt tikai tāda zvejniecība un akvakultūra, kas tiek pārvaldīta sadarbībā un uzticībā starp visu līmeņu publiskā sektora iestādēm un zinātnieku aprindām, zvejniekiem un akvakultūras audzētājiem un viņu organizācijām, kā arī pilsonisko sabiedrību.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija aicina dalībvalstis, zivsaimniecībā ieinteresētās personas un zinātnieku aprindas pievienoties Komisijai "Zivsaimniecības un okeānu paktā", lai atkārtoti apliecinātu kopīgo apņemšanos pilnībā īstenot pašreizējo rīcībpolitiku un dotu ieguldījumu dažu KZP elementu izsvēršanā un novērtēšanā. Tādējādi tiks veicinātas zvejniecības pārvaldītāju un ieinteresēto personu diskusijas par rīcībpolitikas pielāgošanu nākotnes vajadzībām gan sociālās, gan vidiskās noturības aspektā.

Pakta pamatā tiks likti šādi galvenie principi:

- pilnīga **atbilstība esošajiem noteikumiem**, kas panākama, lai nodrošinātu, ka zvejniecības darbojas ilgtspējīgos apmēros, un būtiski samazinātu negatīvo ietekmi uz jūras ekosistēmām;
- lielāka pārvaldības un lēmumu pieņemšanas **caurskatāmība**, kas panākama, lai nodrošinātu, ka attiecīgajā procesā ir iesaistītas visas relevantās ieinteresētās personas un tām ir pilnīga informācija par noteikumiem;
- **uzlabota pārvaldība**, kurai ir ciešāka saikne ar citām rīcībpolitikas jomām, kas vajadzīga, lai izstrādātu vispusīgāku pieeju, kura pievēršas arī citiem jūras vides noslogojumiem, un kuru panāk ar tālāku progresu ES sadarbībā ar trešām valstīm, kuras nolūks ir nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus;
- **zvejnieku atzīšana par "jūras sargiem"** un tāda regulējuma nodrošināšana, kas atbalsta nozares sociālekonomisko izturētspēju, vidisko ilgtspēju un paaudžu maiņu;
- **tālredzīga pieeja, kas, pateicoties plašākai pētniecībai un inovācijai**, dod nozarei iespēju veicināt klimatneitralitāti (arī ar "nākotnes kuģiem" un ilgtspējīgākiem zvejas rīkiem un paņēmieniem), veicināt precīzās zvejas attīstīšanu, veidot nākotnes zvejnieka profesiju un vākt tālākai rīcībpolitikas izstrādei vajadzīgos datus.

Pašreizējā kopējā zivsaimniecības politika kopā ar darbībām, kas izriet no šā paziņojuma, Jūras rīcības plāna un enerģētiskās pārkārtošanas iniciatīvas, ļauj nodrošināt plašāku iesaisti un investīcijas nākotnē. Zivsaimniecības un okeānu pakts ir aicinājums strādāt roku rokā, lai īstermiņā ieviestu vajadzīgos uzlabojumus KZP īstenošanā un aizsāktu jaunu posmu diskusijās starp visām zivsaimniecībā ieinteresētajām personām. Tas ir aicinājums vajadzības gadījumā pielāgot rīcībpolitiku, kas palīdzētu stāties pretī jaunām grūtībām un realitātēm un veidot savstarpēju izpratni par to, kurp vēlamies virzīties. Ja visas ieinteresētās personas apvienos spēkus un dos savu artavu, KZP palīdzēs optimizēt pārvaldību un nodrošinās kolektīvus ieguvumus kā atbildi uz pieaugošajām problēmām, ar kurām saskaras zvejniecība un akvakultūra, jūras ekosistēmas un piekrastes kopienas.